

Saksframlegg

Årsoppgjøret for 2008

Arkivsaksnr.: 09/22752

::: Sett inn innstillingen under denne linja

Forslag til innstilling:

1. Bystyret vedtar å dekke inn 20 millioner kroner av regnskapsmessig merforbruk i 2009, og de resterende 188,6 millioner kroner i 2010.
2. Bystyret vedtar å sette av 53 millioner kroner til et disposisjonsfond i 2009 til delvis dekning av regnskapsmessig merforbruk i 2008.
3. Bystyret vedtar å bruke 116,6 millioner kroner av lånefondet til dekning av utgifter til investeringer.
4. Bystyret vedtar å avsette 0,6 millioner kroner til ubundet investeringsfond.
5. Bystyret godkjenner Trondheim kommunes årsregnskap, inkludert regnskap for lånefondet, for 2008.
6. Bystyret godkjenner rådmannens årsberetning for 2008 (en del av årsrapporten).
7. Bystyret tar rådmannens årsrapport for 2008 til orientering.
8. Bystyret vedtar å endre punkt 6-2 i vedtektene til Trondheim kommunale kraftfond, slik at den årlige KPI-avsetningen beregnes med grunnlag i gjennomsnittet av KPI-veksten de siste fem år. Endringen trer i kraft fra og med regnskapsåret 2008.
9. Bystyret tar rådmannens årsberetning om Trondheim kommunale kraftfond for 2008 til orientering.

::: Sett inn innstillingen over denne linja

... Sett inn saksutredningen under denne linja

1 Behandling av årsregnskap og årsberetning for 2008

Kommuneloven gir bestemmelser om kommunens økonomiforvaltning.

Årsoppgjørskommunikasjonene for Trondheim kommune er utarbeidet i henhold til bestemmelsene i kommuneloven, forskrifter til kommuneloven og Trondheim kommunes økonomireglement.

Kommunens plikt til å utarbeide årsregnskap og årsberetning følger av kommuneloven §48, nr.1.

Årsregnskapet og årsberetningen skal vedtas av kommunestyret senest seks måneder etter regnskapsårets slutt. I henhold til bestemmelsene i, "Forskrift om årsregnskap og årsberetning", utarbeider rådmannen årsberetningen, og fremmer denne for bystyret. Årsberetningen skal foreligge til behandling i bystyret samtidig med at årsregnskapet skal behandles. Årsberetningen inngår som en del av kommunens samlede årsrapport.

Årsoppjøret for Trondheim kommune består av dokumentene:

- Årsregnskap: Drift-, investerings- og balanseregnskap, regnskap for lånefondet, noter i henhold til god kommunal regnskapsskikk med mer (vedlegg 1).
- Årsrapport, inkludert årsberetning: Vurderinger av finansielle forhold, kommentarer til regnskapet, en vurdering av vesentlige avvik mellom budsjett og regnskap og en redegjørelse for aktivitet og oppnådde resultater på tjenestoområdene (vedlegg 2).
- Årsberetning for Trondheim kommunale kraftfond (vedlegg 3).

Årsregnskapet skal være avlagt av fagsjef for regnskap innen 15. februar året etter regnskapsåret.

Årsberetningen skal avgis av rådmannen uten ugrunnet opphold innen 31. mars året etter regnskapsåret.

Årsberetningen skal oversendes kontrollkomiteen før denne avgir uttalelse til årsregnskapet.

Revisor skal for hvert regnskapsår avgi revisjonsberetning til bystyret. Revisor skal senest to måneder etter at regnskapet er avlagt oversende kopi av revisjonsberetningen til formannskapet og kontrollkomiteen.

Kontrollkomiteen skal avgi uttalelse om årsregnskapet til kommunestyret før årsregnskapet vedtas. Kopi av uttalelsen fra kontrollkomiteen skal være formannskapet i hende før formannskapet avgir innstilling til bystyret.

2 Årsregnskapet for 2008

2.1 Regnskapsresultatet

Driftsregnskapet for 2008 er avlagt med et regnskapsmessig merforbruk på 208,6 millioner kroner.

I tabell 1 har jeg satt opp vesentlige avvik mellom budsjett og regnskap for 2008.

Tabell 1 Regnskapsresultat 2008. Avvikskomponenter. Tall i millioner kroner

	Avvik
Tjenesteområdene	-107,9
Skatt, statlige tilskudd, eiend.skatt, momscomp.	-48,8
Kap. utg. lån, renteinnt. og utbytte. Div. kap.utg. tilskudd	-17,9
Div. inntekter og utgifter, pensjon	46,3
Annet (avset. VAR, overf. inv regn med mer)	5,0
Regnskapsresultat før ekstraord. uttak fra kraftfond	-123,4
Uttak fra kraftfondet utover budsjett	-85,2
Regnskapsmessig merforbruk	-208,6

På tjenesteområdene er avviket mellom budsjett og regnskap for 2008 på om lag 108 millioner kroner. Dette er en betydelig forverring i forhold til tidligere år. Hovedårsaken til merforbruket er merkostnader lønnsoppgjøret i 2008 som enhetene ikke fikk dekket fullt ut. I tillegg ble rammene redusert med 80 millioner kroner i juni i forbindelse med revidering av driftsbudsjettet for 2008. Til sammen medførte disse to forholdene at rammebetingelsene ble forverret med 179 millioner kroner. Det henvises til årsrapporten for mer detaljert informasjon om regnskapsresultatet for det enkelte tjenesteområde.

Kommunens skatteinntekter, rammeoverføring og statstilskudd for ressurskrevende brukere ble 37 millioner kroner høyere enn budsjettet. Skatteinngangen for landet ble 5,8 prosent, noe som var høyere enn det som lå til grunn i regjeringens anslag. Trondheim kommune fikk en skattevekst i tråd med landsgjennomsnittet. Flyktningetilskuddene fra staten ble 10 millioner kroner høyere som følge av høyere bosetting enn planlagt.

Inntekter fra momskompensasjonsordningen reduserer inntektene med knappe 94 millioner kroner i forhold til budsjettet. Årsaken til lavere inntekter fra momsrefusjonsordningen er sammensatt av tre forhold. For det første ble det lagt til grunn at investeringsutgiftene i gjennomsnitt skulle gi 16 prosent i momskompensasjon. Dette anslaget var for høyt, og i gjennomsnitt ble det kompensert litt i underkant av 14 prosent av investeringsutgiftene. I juni ble investeringsvolumet redusert med 170 millioner kroner. Inntektene ble ikke nedjustert og det medvirket til at budsjettet ble for høyt. I tillegg svinger momskompensasjonsinntektene fra investeringer betydelig. I budsjettet beregnes momskompensasjonsinntektene ut fra de budsjetterte investeringene. De faktiske investeringene skjer ofte ikke innenfor samme året som budsjettåret, og det er til dels store avvik mellom det som budsjetteres for de enkelte prosjektene og hva som faktisk blir gjennomført. Disse avvikene medfører også at det blir avvik i forhold til den budsjetterte momskompensasjonsinntekten.

Som følge av renteoppgangen ble kapitalutgiftene høyere enn budsjettet. Mye av dette ble oppveid av merinntekter som følge av høyere renter. Renteinntekter fra kommunens likviditet, byggelånsrenter og renterefusjoner fra staten ga samtidig merinntekter. Renteendringene førte likevel til netto merutgifter sammenliknet med revidert budsjett på 11 millioner kroner i 2008. Andre driftskostnader på rentekapitlene sørget for at samlet merforbruk ble 17 millioner kroner.

På kapitlet for diverse inntekter og utgifter budsjetteres i all hovedsak pensjonskostnader, samt feriepenger på sykepengerefusjoner. Utgiftene til reguleringspremien ble 350 millioner kroner, noe som var 11 millioner kroner mer enn budsjettet. En høy reguleringspremie fører til høyere premieavvik. Premieavviket for 2008

Trondheim kommune

ble 376 millioner kroner, noe som var 52 millioner kroner høyere enn budsjettet. Kostnadene for AFP-ordningen vokste mye i 2008, og ble 10 millioner kroner høyere enn budsjettet. Samlet sett ble pensjonskostnadene 31 millioner kroner lavere enn budsjettet. Feriepenger av sykepengefusjoner blir ført under disse kapitlene, og ble 16 millioner kroner høyere enn forventet.

Under "Annet" er bl.a. utbetalingene til erstatninger for tidligere barnevernsbarn regnskapsført. Det er anordnet en kostnad her på ytterligere 20 millioner kroner i 2008. Totale erstatninger ble ved regnskapsavleggelsen anslått til 150 millioner kroner. Overføringene fra Trondheim parkering ble 4 millioner kroner lavere enn forutsatt. Dette skyldes at økningene i gebyrsatsene for feilparkering ikke ble godkjent i 2008 av samferdselsdepartementet. Disse merutgiftene/mindreinntektene ble veid opp av effekten ved at likviditetsreserven opphørte. Kommunen kunne inntektsføre 26 millioner kroner som følge av dette. Gjenstående midler på lønnsreserveposten medfører at samlet beløp under "annet" blir på 5 millioner kroner i 2008.

Det henvises til eget punkt nedenfor om Trondheim kommunale kraftfond.

2.2 Trondheim kommunale kraftfond

Trondheim kommunale kraftfond (TKK) fikk et tap som belastet bykassen i 2008. Årsaken til dette var uroen i finansmarkedene i 2008. TKK hadde inntekter på 378 millioner kroner, men måtte bokføre et samlet tap på 461 millioner kroner. Disse tapene var knyttet til verditap på aksjer og verdipapirer. Driften av TKK kostet 2,2 millioner kroner, slik at nettotapet som belastet kommunens regnskap var på 85 millioner kroner.

TKK hadde ved utgangen av 2008 en samlet verdi på 5 712,3 millioner kroner. Tilsvarende verdi ved utgangen av 2007 var på 6 101,4 millioner kroner.

Samlet er verdien av TKK redusert med 389,1 millioner kroner (6,4 prosent) fra 31.12.2007 til 31.12.2008.

Det henvises til årsberetningen for TKK for mer utførlig informasjon om den økonomiske status for fondet, jf vedlegg.

Formannskapet vedtok i møte 11.11.2009, sak 427/2008, å tilføre Trondheim Kommunale Pensjonskasse(TKP) 300 millioner kroner til styrking av ansvarlig lånekapital. Det ble videre vedtatt at 100 millioner kroner av beløpet skulle finansieres ved bruk av kommunens fondsmidler. Rådmannen ble gitt fullmakt til å finne dekning ved årsoppgjøret.

Ved avslutningen av kommunens regnskap for 2008 er dette finansiert ved et utlån fra Trondheim kommunale kraftfond. Dette lånet er lagt inn som en del av TKK's anleggsmidler.

For å bevare realverdien av grunnkapitalen i TKK skal det i henhold til fondets vedtekter årlig avsettes et beløp som tilsvarer endringen i konsumprisindeksen (KPI). I henhold til TKK's vedtekter skal grunnkapitalen tilføres økningen i KPI fra desember 2007 til desember 2008.

For å øke forutsigbarheten i de årlige avsetninger for å opprettholde realverdien av TKK foreslår jeg en endring av beregningsgrunnlaget. Jeg foreslår at den årlige KPI-avsetningen som skal tillegges fondet beregnes med grunnlag i gjennomsnittet av KPI-veksten de siste fem år. Jeg har lagt dette prinsippet til

Trondheim kommune

grunn for beregning av nødvendig KPI-avsetning for 2008.

Bystyret må godkjenne forslaget til vedtektsendring i forbindelse med behandlingen av denne saken.

3 Inndekning av regnskapsmessig merforbruk

I følge KommuneLovens § 48 nr 4 skal kommunestyret i forbindelse med vedtak om årsregnskapet fatte vedtak om dekning av regnskapsmessig underskudd.

I forbindelse med behandlingen av sak B 37/2009, "Revidering av budsjett 2009 og plan for inndekning av underskudd", vedtok Bystyret en plan for inndekning av underskuddet fra 2008. Den vedtatte planen innebærer at det skal skapes rom for å dekke inn 35 prosent av underskuddet (73 millioner kroner) i 2009, og de resterende 65 prosent (135,6 millioner kroner) i 2010.

På nåværende tidspunkt er det vanskelig å anslå eksakt hvor stor andel av underskuddet kommunen vil kunne dekke inn i 2009. Det har i hovedsak sammenheng med at det er usikkerhet knyttet til effekten av de ulike tiltakene. KommuneLovens § 60 innebærer at Trondheim kommune vil bli registrert i ROBEK (Register om betinget kontroll) dersom kommunen ikke følger vedtatt plan for dekning av underskudd. I praksis betyr dette at dersom Bystyret fatter et vedtak hvor man budsjetterer med at 73 millioner kroner av underskuddet skal dekkes inn i 2009, og det i ettertid viser seg at kommunen kun har klart å dekke inn 70 millioner kroner, så vil dette anses som ett brudd på vedtatt plan for dekning av underskudd – og kommunen vil bli registrert i ROBEK.

For å unngå å havne i en situasjon hvor kommunen havner i ROBEK som følge av at noen av de vedtatte tiltakene ikke får full effekt i 2009, anbefaler jeg at det budsjetteres med at kun 20 millioner kroner av underskuddet dekkes inn i 2009. Det foreslås videre at man budsjetterer med at de resterende 53 millioner kronene skal settes av til et disposisjonsfond.

4 Forbehold i revisjonsberetningen

Trondheim kommunerevisjon har i revisjonsberetningen for 2008 påpekt at regnskapsresultatet for 2008, etter deres vurdering, gir et for godt driftsresultat. Kommunerevisjonen har begrunnet sin vurdering med grunnlag i følgende forhold:

1. Det er ikke avsatt midler for å dekke inn negativt selvkostfond på 10,5 millioner kroner.
2. En driftsinntekstpost på 15 millioner kroner er relatert til utbytte fra et selskap der kommunen eier aksjer (Trønderenergi AS). Revisjonens vurdering er at dette må anses som tilbakeføring av innskutt kapital, som dermed skulle gått til reduksjon i bokført verdi på aksjene. Inntekten skulle etter revisjonens vurdering dermed vært ansett som "ikke løpende" og inntektsført i investeringsregnskapet.
3. Løpende utgifter relatert til barnehager og skoler (ca 7,6 millioner kroner) er bokført som investeringsutgift.

Ang 1: Selvkostfond

Avgiftsbalansen for VAR-området har i flere år vist negativ saldo for ett eller flere av fondene innenfor selvkostområdet, uten at den negative saldoen er blitt korrigeret i forbindelse med årsoppgjøret det enkelte

Trondheim kommune

år. Min forståelse frem til og med regnskapsavleggelsen for 2008 var et dette var en føringsmåte som var i tråd med regelverket.

Etter regnskapsavleggelsen for 2008 ble jeg gjort oppmerksom på en presisering vedrørende forståelsen gjennom kopi av brev fra Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) til Fylkesmannen i Troms. KRDs presisering medfører at regnskapet i 2008 skulle vært belastet med kr 10.537.849,- som er summen av negative selvkostfond pr 31.12.2008. Som følge av at presiseringen først kom etter at regnskapet ble avlagt ble det ikke korrigert for dette forholdet. Forholdet er imidlertid beskrevet i notene 2 og 18 til årsregnskapet, jf vedlegg.

I KRD sitt svar til Fylkesmannen i Troms er det presisert at forholdet alene ikke vil være et tilstrekkelig grunnlag for å melde en kommune inn i ROBEK.

Denne feilen vil bli rettet ved at regnskapet for 2009 korrigeres med 10,5 millioner kroner. Jeg vil i regnskapsrapporten etter 1. tertial 2009 komme forslag til hvordan kostnaden kan dekkes inn.

Ang 2: Utbetaling på 15 millioner kroner fra TrønderEnergi

Trondheim kommune mottok i desember 2008 en utbetaling fra TrønderEnergi AS på 15 millioner kroner. I følge TrønderEnergi var dette å betrakte som et ekstraordinært utbytte. Ut i fra de opplysninger som forelå på tidspunkt for regnskapsavleggelse, fant jeg det riktig å postere beløpet i driftsregnskapet som utbytte.

Etter at regnskapet for 2008 ble avlagt har Trondheim kommunerevisjon reist faglige innvendinger mot kommunens føringsmåte. I følge revisjonen er dette ikke å anse som et ordinært utbytte, men som tilbakeføring av innskutt kapital, og skal derfor føres som inntekt på investeringsregnskapet.

Jeg valgte ikke å foreta omposteringer i regnskapet med grunnlag i Trondheim kommunerevisjon sine innsigelser da regnskapet allerede var avlagt da denne kom og jeg anså heller ikke forholdet for avklart.

Det er på nåværende tidspunkt fortsatt knyttet usikkerhet om hva som er korrekt regnskapsføring av beløpet på 15 millioner kroner som kommunen mottok fra TrønderEnergi i desember 2008.

Jeg vil komme tilbake til denne saken med en avklarende konklusjon i rapporten om Trondheim kommunale kraftfond etter 1. halvår 2009.

Ang 3: Klassifisering av utgifter relatert til skoler og barnehager

Trondheim kommunerevisjon har påvist at det på skole- og barnehageområdet er ført løpende driftsutgifter i forbindelse med gjennomføringen av flere investeringsprosjekter som investeringsutgift. Dette er utgifter som har kommet som en konsekvens av investeringsprosjektene, blant annet skyssutgifter til midlertidige skolelokaler.

Jeg har gått gjennom det materialet som Trondheim kommunerevisjon har lagt til grunn for sin konklusjon, og vurdert det i forhold til gjeldende reglement for skille mellom drifts- og investeringsutgifter. Jeg er enig i Trondheim kommunerevisjon sin konklusjon, og at det derfor må foretas en korreksjon på dette punkt.

Denne feilen vil bli rettet ved at regnskapet for 2009 korrigeres med 7,6 millioner kroner. Jeg vil i regnskapsrapporten etter 1. tertial 2009 komme med forslag til hvordan beløpet kan dekkes inn.

Trondheim kommune

5 Årsoppgjørdisposisjoner i 2008 for godkjenning av bystyret

I henhold til forskriften for årsregnskap skal kommunestyret vedta disponering/inndekning hvis det i investeringsregnskapet er udekkete poster og udisponerte bevilgninger

Investeringsregnskapet for 2008 er avsluttet med et netto udekket beløp på 116,6 millioner kroner. Beløpet fordeler seg på følgende områder:

Tabell 2 Investeringsregnskapet 2008. Udekket beløp. Millioner kroner

Trondheim Eiendom, spesialbygg	103,0
Trondheim Eiendom, administrasjonsbygg	7,3
Trondheim Bydrift, anlegg	5,0
Byarkivet og Analysesenteret(0,02 mill)	1,3
Sum	116,6

Beløpene på Trondheim Eiendom og Trondheim Bydrift skyldes raskere fremdrift i forhold til fremdriftsplanen i budsjettet og innebærer ingen overskridelse i forhold til vedtatte kostnadsrammer.

Jeg foreslår at det udekkete beløpet finansieres slik:

Tabell 3 Investeringsregnskapet 2008. Inndekning av udekket beløp. Millioner kroner

Bruk av lånefond	116,6
------------------	--------------

Det er i investeringsregnskapet en udisponert bevilgning finansiert over driftsbudsjettet på 0,6 millioner kroner. Dette gjelder gjenstående bevilgninger på igangsatte prosjekter eller bevilgninger til prosjekter som ennå ikke er i gang innenfor avløp.

Beløpet på 0,6 millioner kroner foreslås avsatt til ubundet investeringsfond.

[... Sett inn saksutredningen over denne linja](#)

Rådmannen i Trondheim, 25.05.2009

Carl-Jakob Midttun
kommunaldirektør

Hans Ole Rolfsen
rådgiver

Trondheim kommune

Vedlegg: Årsregnskap 2008, årsrapport 2008 og årsberetning 2008 for Trondheim kommunale kraftfond